

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 8 (51)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2014

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 8 (51). — Рівне: РДГУ, 2014. — 181 с.

Збірник наукових праць містить статті Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасної дидактики в контексті вимог інформаційного суспільства», проведеної в Рівненському державному гуманітарному університеті 17-18 жовтня 2013 р., з загальноосвітніх проблем навчання, компетентнісного підходу, розвитку творчого потенціалу особистості, використання сучасних інформаційних засобів на уроках в загальноосвітніх навчальних закладах.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних працівників, викладачів та студентів вищих, професійно-технічних і загальноосвітніх навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Безкорвайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Руденко Володимир Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 7 від 28.02.2014 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 10.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2014

Висновок. На основі теоретичного аналізу і педагогічного моделювання *обґрунтована і розроблена* цілісна дидактична модель розвитку навчально-пізнавальної компетентності старшокласників. Модель побудована на *генетичному зв'язку* навчально-пізнавальної компетентності з навчально-пізнавальною компетенцією, який реалізується в процесі навчально-пізнавальної діяльності.

Перспективи подальших досліджень полягають у дослідженні можливостей екстраполяції дидактичної моделі розвитку навчально-пізнавальної компетентності на процес вивчення природничих предметів в основній школі, а також у профільних класах старшої школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анохин П.К. Избранные труды. Философские аспекты теории функциональных систем: избр. тр. / П.К. Анохин. – М.: Наука, 1978. – 400 с.
2. Галатюк М.Ю. Развитие навчально-пізнавальної компетентності старшокласників у процесі вивчення природничих предметів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.09 / Михайло Юрійович Галатюк. – Рівне, 2012 – 295 с.
3. Малафіїк І.В. Системний підхід у теорії і практиці навчання / І.В. Малафіїк. – Рівне: РВВ Рівненського державного гуманітарного університету, 2004. – 437 с.
4. Малафіїк І.В. Системність – якість знань / І.В. Малафіїк. – Рівне: Рівненський державний гуманітарний університет, 2008. – 383 с.
5. Малафіїк І.В. Дидактика: навч. посібн. / І.В. Малафіїк. – К.: Кондор, 2009. – 395 с.
6. Філософський енциклопедичний словник / за ред. В. Шинкарук [та ін.]. – К.: “Абрис”, 2002 – 742 с.
7. Холл А.Д. Определение понятия системы / А.Д. Холл, Р.Е. Фейджин // Исследования по общей теории систем. – М.: Прогресс, 1966 – 520 с.

М.Ю. ГАЛАТЮК. УЧЕБНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ СТАРШЕКЛАССНИКОВ СКВОЗЬ ПРИЗМУ СИСТЕМНОГО И ДЕЯТЕЛЬНОСТНОГО ПОДХОДОВ К ПРОЦЕССУ ЭДУКАЦИИ

Резюме. В статье отражена дидактическая модель развития учебно-познавательной компетентности старшеклассников, которую представлено как системную целостность.

Ключевые слова: система, компетентность, учебно-познавательная деятельность.

M.Y. HALATYUK. EDUCATIONAL-COGNITIVE COMPETENCE OF STUDENTS THROUGH THE LENS SYSTEM AND ACTIVITY APPROACHES TO LEARNING

The summary. In the article the didactics model of development of educational-cognitive competence of senior pupils, which is presented as system integrity.

Key words: system, competence, educational-cognitive activity.

Одержано редакцією 06.12.2013 р.

УДК: 373. 5. 091. 33 - 028. 22: 004

Н.М. ГНЕДКО

ДИДАКТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ВІРТУАЛЬНОЇ НАОЧНОСТІ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Резюме. У статті досліджено дидактичні основи використання засобів віртуальної наочності на уроках української мови та літератури у загальноосвітніх навчальних закладах. Показано приклади використання засобів віртуальної наочності на різних етапах уроків.

Ключові слова: засіб навчання, аудіовізуальний образ, віртуальна наочність, мультимедіа, інформаційно-комунікаційні технології.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасне суспільство стимулює появу нових тенденцій розвитку освіти, а саме вимагає педагогів працювати у творчому режимі, нестандартних напрямках, постійно вдосконалювати професійну діяльність вчителя, розвивати творчі можливості учнів, їхні таланти, освіченість та інформаційну культуру.

Виникає необхідність здійснювати розробку нових концепцій використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ): мультимедійних та інтерактивних засобів наочності, які реалізовані засобами ІКТ і допомагають суб'єктам навчання опанувати нові знання та уміння, вивчаючи українську мову та літературу, підтримують процес активного навчання, моделюють поведінку об'єктів реального світу в комп'ютерному (віртуальному) освітньому середовищі, сприяють формуванню пізнавальних здібностей та самостійної й творчої розвинутої особистості.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема ефективного використання інформаційних технологій у навчальному процесі присвячені дослідження Б.Бента та К. Брінк [1], В. Заболотного [5], В.А. Красильникової [7], І. Роберт [6], О.Г. Смолянінової [9], В.О. Стародубцева [10] та ін. Однак, у згаданих роботах не розроблена та не обґрунтована з позицій системного, діяльнісного, синергетичного, ергономічного підходів концепція використання інтерактивних та мультимедійних освітніх ресурсів для підтримки навчального процесу. Крім того, у попередніх дослідженнях не охоплено більшості засобів віртуальної наочності (ЗВН) та не узагальнено практичний досвід використання ЗВН.

Постановка завдання. Стаття присвячена розробці дидактичних матеріалів із використанням засобів віртуальної наочності (ЗВН) на уроках української мови та літератури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для впровадження ЗВН [3, 13] у навчальний процес потрібно виконання трьох основних умов: наявність сучасної комп'ютерної техніки, спеціальне програмне забезпечення і відповідний професійний рівень учителів та учнів. Майбутнє нашої освіти – за такою системою навчання, в якій вчитель перетворюється на педагога-методолога, консультанта, а учень стає активним учасником процесу навчання. Тобто, якщо в навчальній системі учень – учитель – підручник почати використовувати ЗВН, то основним в змісті учительської праці буде не передача знань, а організація самостійної пізнавальної діяльності учнів.

Уроки з використанням ЗВН потребують значної підготовчої діяльності педагога: учитель повинен вміти використовувати ресурси Інтернету та користуватися різноманітними програмами: графічними редакторами, flesh-анімації, web-редакторами, програмами для створення презентацій, програмами для роботи зі звуком та відео, тощо.

При підготовці до уроку із використанням ЗВН учитель повинен: визначити дидактичну мету уроку та доцільність використання засобів віртуальної наочності для досягнення кінцевих результатів; вибрати форму уроку та відібрати ті засоби віртуальної наочності, які він буде використовувати; виділити основні елементи уроку та визначити місце віртуальної наочності у структурі уроку, вибрати способи взаємодії фігурантів уроку із ЗВН.

Засоби віртуальної наочності впливають на ефективність навчально-виховного процесу:

- зростає інформаційний вплив на учнів, оскільки значний обсяг даних сприймається зоровими та слуховими рецепторами одночасно;
- полегшується розуміння і сприйняття навчального матеріалу;
- запам'ятовується матеріал із теми на значно довший період;
- збільшується психологічна вірогідність прийняття правильних висновків, суджень, узагальнень;
- скорочується час на розкриття проблеми.

ЗВН можна використовувати на різних етапах уроку:

1. Актуалізація знань. Наприклад, на аудіовізуальному образі (АВО) [2, 27] можна представити необхідну інформацію у вигляді тез.

2. Перевірка домашнього завдання. Проведення бліц-опитування, питання якого розміщені на АВО.

3. Повідомлення теми, мети, завдань уроку. Наприклад, на АВО можна представити необхідну інформацію.

4. Сприймання й усвідомлення учнями нового матеріалу:

4.1. Статичні таблиці є джерелом навчальної інформації, на ній можна писати, підкреслювати, малювати (тоді дана таблиця слугує для закріплення знань). Наприклад, під час закріплення теми «Двоскладні прості речення» на таблиці учні спеціальним маркером ставлять розділові знаки, роблять позначки напроти відповідної характеристики речення, не витрачаючи часу на написання і його письмовий розбір. Такий підхід до організації роботи значно економить час і підвищує ефективність навчального процесу, адже за урок можна розібрати не 2-3 речення, а 10-15.

4.2. Динамічні таблиці допомагають учням зрозуміти процес «народження» і функціонування правила: потрібні елементи з'являються і зникають, рухаються, збільшуються, переміщуються; іноді для створення бажаного ефекту застосовується звукове оформлення, анімаційні вставки тощо. Матеріал підібраний з орієнтацією на асоціативне, образне мислення учнів, що дає змогу швидко запам'ятати та якісно застосувати набуті знання.

Наведемо приклад динамічної таблиці [8] під вивчення теми «Відмінювання іменників І відміни». Спочатку на дошці з'являються зразки відмінювання, причому з яскраво виділеними закінченнями (рис. 1).

Відмінювання іменників І відміни (мішана група)	
Однина	
Н.	площ А
Р.	площ І
Д.	площ І
З.	площ У
О.	площ ЕЮ
М. _(на)	площ І
Кл.	площ Е

Рис.1. АВО – слайд з учительської презентації

Відмінювання іменників І відміни (мішана група)	
Однина	
Н.	А
Р.	І
Д.	І
З.	У
О.	ЕЮ
М. _(на)	І
Кл.	Е

Рис.2. АВО – слайд з учительської презентації

Потім основи іменників «зникають», а закінчення залишаються (рис. 2).

На місці «зниклих» основ з'являються основи інших іменників (рис. 3), після чого учні роблять висновок: щоб не помилитись у написанні відмінкових закінчень іменників, слід віднести іменник до певної відміни і використовувати відповідні для цієї відміни закінчення.

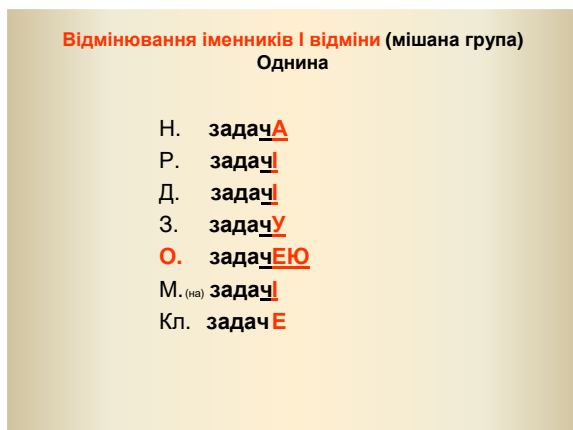

Рис.3. АВО – слайд з учительської презентації

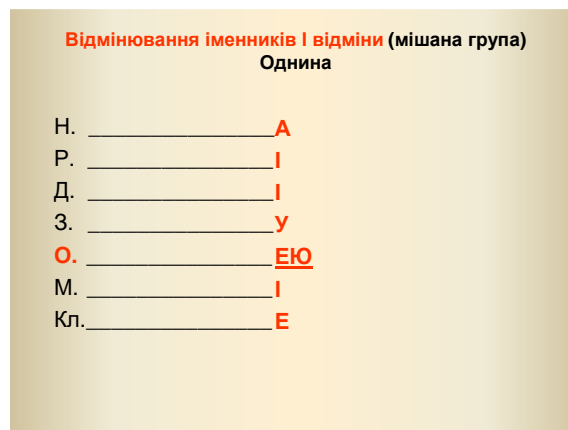

Рис.4. АВО – слайд з учительської презентації

Учні пересвідчуються у правильності своїх висновків, коли до закінчень іменників на динамічній таблиці «додаються» інші основи (рис. 4).

4.3. Літературний мультимедійний портрет, що містить такі засоби віртуальної наочності як фотографії, таблиці, ілюстрації, аудіо- та відеофрагменти, скомпоновані у послідовному порядку, що дає змогу найбільш повно й яскраво розповісти учням про життєвий і творчий шлях письменника чи поета.

4.4. Віртуальні екскурсії. Відеофільм або віртуальний музей [3, 13] про місця життя й творчості письменника, місце події літературних творів. До кожного відеосюжету (АВО) можуть бути розроблені відповідні завдання, які учні виконують під час уроку.

4.5. Перегляд фільмів (їх фрагментів), записів театральних постановок та телепередач про письменників. Екранізація літературних творів дає змогу обговорити з учнями питання герменевтики – тлумачення літературного твору засобами іншого виду мистецтва. Такі матеріали не тільки дозволять зіставити своє, читацьке, уявлення про літературного героя (героїв) з поданням режисера або актора, театального або кінематографічного художника, композитора, але й допоможуть формуванню естетичного смаку, виробленню естетичних норм при оцінці художніх творів.

4.6. Презентація. Компонування матеріалу за допомогою презентації служить своєрідною формою опорного конспекту. У практичній діяльності найдоцільніше використовувати презентації на таких типах уроків: засвоєння нових знань (рис. 5); узагальнення та систематизації знань; комбінований (рис. 6), тематичного оцінювання знань тощо. Крім того, презентацію можна застосовувати на різних етапах уроку: актуалізація знань; перевірка домашнього завдання; повідомлення теми, мети, завдань уроку; виклад нового матеріалу; закріплення знань; контроль засвоєння знань; постановка домашнього завдання; підсумок уроку, а також протягом всього уроку. Варто також зазначити, що учні під час підготовки домашнього завдання часто використовують презентацію, вважаючи, що вона більш зрозуміла й логічна. Такі завдання сприяють розвитку в учнів навичок мислення високого рівня: вміння аналізувати, протиставляти, розподіляти за категоріями, компонувати, конструювати, порівнювати, класифікувати, встановлювати порядок, відтворювати ідею, передбачати результат, робити висновки.

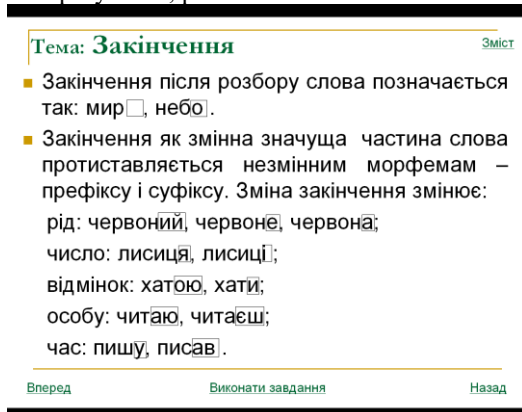

Рис.5. Аудіовізуальний образ презентації з інформацією про закінчення слова

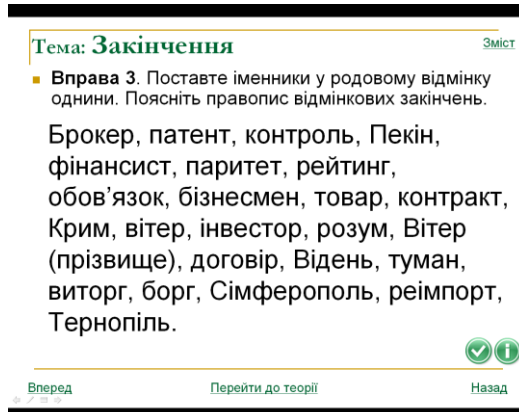

Рис. 6. Аудіовізуальний образ презентації з вправою на закріплення знань

Для активізації діяльності учнів, які відчувають труднощі із засвоєнням матеріалу, використовують кнопки керування презентацією: Вперед – наступний слайд; Назад – попередній слайд; Зміст – перейти до змісту; Виконати завдання – перейти до виконання вправ на закріплення матеріалу; Перейти до теорії – повернутись до навчальної інформації; правильна відповідь – ; отримати підказку – .

4.7. Фонохрестоматія (Музичні твори, читання майстрів художнього слова). Використання фонохрестоматій створить необхідний емоційний фон для сприйняття літературного твору, дозволить порівняти різні трактування акторами того самого образу. Фонохрестоматії доречно використовувати при вивченні драматичних творів: професійне акторське виконання дозволить удосконалити традиційне читання по ролях.

4.8. Фотографії письменників, поетів, інтер'єрів будинків-музеїв, меморіальних місць, пов'язаних з літературою (архітектурних і скульптурних пам'яток і т.д.). Вони покликані розширити можливості візуального подання об'єктів, процесів і явищ і т.д.

4.9. Рисунки. Являють собою ілюстрації до текстів літературних творів, а також портрети письменників.

4.10. Словники. Наприклад, в літературознавчому словнику наведені визначення понять, а також біографії письменників і поетів, тексти критичних статей, що згадуються в шкільних підручниках. Використання історико-побутового словника (рис. 7) на уроках літератури є актуальним, оскільки учні не завжди розуміють тлумачення всіх рідковживаних слів, не знають деталі побуту та звичаї різних історичних епох – а це зменшує розуміння текстів багатьох художніх творів.

Всі терміни словника розташовані в алфавітному порядку. Щоб знайти шукане слово, потрібно вибрати першу букву цього слова, а потім у розділі даної букви вибрати потрібне слово.

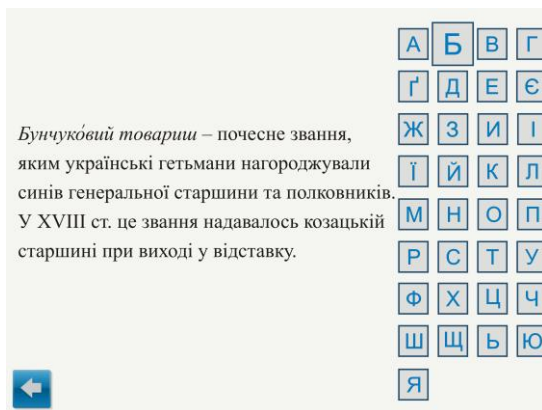

Рис. 7. Аудіовізуальний образ історико-побутового словника

Рис. 8. Аудіовізуальний образ навчально-ігрової програми «Орфографічний футбол»

Кнопка служить для повернення в розділ вибраної букви.

4.11. Мемуари, критичні статті, листи й інші архівні документи.

4.12. Віртуальна енциклопедія [2, 26] насичена навчальною інформацією (текст, графіка, відео тощо) з української літератури (мови) та володіє такими властивостями як інтерактивність та мультимедійність.

5. Закріплення знань.

5.1. Навчально-ігрові програми. Призначені для відтворення навчальних ситуацій і є засобом мотивації навчальної діяльності. Успішне виконання завдань супроводжує результат гри, що активізує навчальну діяльність, позитивні емоції, бажання домогтися нових успіхів. При повторенні гри можливе використання нового наповнення. У цьому випадку акцент переноситься з освоєння правил роботи із програмою на її зміст. Таким чином, комп'ютерні дидактичні ігри перетворюються в тренажер шляхом постійного відновлення й наповнення.

Наведемо приклад навчально-ігрової програми – «Орфографічний футбол». Робота із програмою починається тоді, коли з'являється слово із пропущеною буквою. Учень повинен вставити відсутню букву із запропонованих. Якщо відповідь правильна, тоді м'яч летить у ворота та учень-«гравець» забиває гол. Після цього з'являється нове слово. У випадку неправильної відповіді, слово з'являється в правильному написанні в «штрафному майданчику». Гра містить «рахунок матчу» – кількість правильних і неправильних відповідей.

5.2. Слайд-твір. Мультимедійний продукт, створений на відповідну тему учнями. Школяр сам вибирає для себе індивідуальні засоби й оптимальний темп діяльності, виявляє самостійність, творчість, наполегливість у досягненні мети. Таким чином реалізується диференційований та індивідуальний підхід до виконання домашнього завдання.

5.3. Віртуальний репетитор [4, 20] сприяє самостійному оволодінню учнями новими знаннями й уміннями при вивченні української мови.

6. Контроль засвоєння знань.

6.1. Комп'ютерне тестування є найбільш незалежним від суб'єктивного ставлення вчителя до учня, тобто найбільш об'єктивним та етичним. Це різномірневі комплексні завдання, що поєднують у собі репродуктивні та творчі елементи. Як відомо, є спеціальні програми, проте це можна робити й без них, розташувавши кожне

запитання та варіанти відповідей на нього на окремому аудіовізуальному образі. Учні мають змогу бачити на екранах оцінювання виконаних завдань.

6.2. Самодиктант. На АВО розміщено текст із пропущеними буквами та розділовими знаками (бажано, щоб у кожного учня був такий самий друкований текст). У процесі роботи учні пояснюють вживання букв і розділових знаків, роблячи на мультимедійній дошці відповідні записи. Отже, економиться час та необхідність записувати текст у зошити.

7. Постановка домашнього завдання на аудіовізуальному образі.

8. Підсумок уроку здійснюється на аудіовізуальному образі у вигляді тез.

Таким чином, урок з використанням засобів віртуальної наочності стає цікавішим для учня, а тому й ефективнішим для засвоєння знань, покращує рівень унаочнення навчального матеріалу на уроці. Під час уроку істотно змінюється роль учителя, який виступає передусім організатором, координатором пізнавальної діяльності учнів. Час використання ЗВН може бути різним: від кількох хвилин до цілого уроку.

Перевага ЗВН полягає в тому, що певний об'єкт можна сховати або відкрити, увести на сторінку або вивести, запрограмувати його рух у потрібному напрямку й багато чого іншого. Інтерактивна дошка дає можливість самому учневі управляти наочними об'єктами – рухати їх у будь-якому напрямку, малювати й робити записи поверх них. Одним кліком на гіперпосилання можна відкрити потрібний ЗВН. А ще при необхідності до наочного об'єкта можна прикріпити будь-які звуки, музику.

Демонстрація наочності відбувається мобільно за допомогою натискання на ліву клавішу миші, а якщо є інтерактивна дошка, то досить доторкнутися до неї й відбудеться запрограмована дія.

При реалізації принципу наочності засобами інформаційних технологій навчання варто так само враховувати специфічні правила:

- не можна переважувати засіб наочності зоровою інформацією (він повинен містити мінімально можливу кількість слів, а ілюстративний матеріал повинен мати максимальний розмір);
- звуковий супровід засобів віртуальної наочності не повинен носити різкий, відволікаючий, дратівливий характер;
- засоби віртуальної наочності повинні відповідати віку учнів;
- спостереження повинне бути організоване таким чином, щоб всі учні (навіть на останній парті) могли добре бачити демонстрований ЗВН; ”
- при демонстрації ЗВН необхідно чітко виділяти головне;
- детально продумувати пояснення, що даються в ході демонстрації явищ;
- ступінь наочності повинна бути точно погоджена зі змістом навчального матеріалу;
- використання ЗВН повинне відповідати встановленим санітарно-гігієнічним нормам, а не стати для учителя самоціллю – усе повинно ґрунтуватися на принципах доцільності.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Кожен епізод уроку із використанням ЗВН в окремого учня викликає особисті почуття, переживання, бачення в окремих його частинах цілого, захоплення і бажання знайти результат, відповісти на поставленні запитання, бути активним до всього, що відбувається на аудіовізуальних образах. Такі уроки емоційно насичені та різнопланові, різнорівневі та творчі.

На нашу думку, використання віртуальної наочності під час навчання української мови та літератури створює оптимальні умови для покращення ефективності навчально-виховного процесу, а саме:

- 1) новий навчальний матеріал усвідомлюється легше, учні отримують глибокі знання;
- 2) освітній процес естетизується (стає творчим, цікавим, яскравим);
- 3) урок стає більш наочним і цікавим;
- 4) активізується діяльність вчителя та учнів на уроці;
- 5) здійснюється диференціація та індивідуалізація навчання;
- 6) посилюються міжпредметні зв'язки;
- 7) мультимедійний урок сприяє самоосвіті та самовдосконаленню учнів;
- 8) створюються комфортні умови для самовизначення особистості в інформаційному суспільстві.

Отже, використання засобів віртуальної наочності вносить істотні зміни у діяльність педагога та розвиток учня як особистості, ставить нові вимоги до професійної майстерності вчителя під час викладання предмета у комп'ютерному класі, вимагає чіткої організації та індивідуальної роботи з кожним учнем під час навчально-виховного процесу у своїй діяльності, урізноманітнює уроки, робить вивчення мови і літератури неповторним.

Перспективою подальших досліджень є впровадження в навчально-виховний процес сучасної загальноосвітньої та вищої школи розроблених дидактичних матеріалів – засобів віртуальної наочності для використання на уроках української мови та літератури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бенгт Б. Мультимедиа в образовании: специализированный учебный курс [Текст] / Бенгт Б. Андерсен, Катя ван ден Бринк. – М.: Обучение-Сервис, 2005. – 216 с.
2. Войтович І. Дидактичні основи використання віртуальної енциклопедії при вивченні фізичних величин – характеристик персональних комп'ютерів / І. Войтович, Н. Гнедко // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: збірник наукових праць: наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 7 (50). – Рівне: РДГУ, 2013. – С. 26-30.

3. Гнедко Н. Віртуальний музей як новий дидактичний засіб навчання / Н.Гнедко // Інформаційні технології в професійній діяльності: матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Рівне: РВВ РДГУ. – 2013. – С. 13-14.
4. Гнедко Н. Дидактичні основи використання віртуального репетитора / Н.Гнедко // Наукові записки. – Випуск 4. – Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Частина 1. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. – С. 20-25.
5. Заболотний В.Ф. Формування методичної компетентності учителя фізики засобами мультимедіа: монографія / В.Ф. Заболотний. – Вінниця: ПП «ТД Едельвейс і К», 2009. – 456 с.
6. Информационные и коммуникационные технологии в образовании: учебно-метод. пособие / И.В. Роберт, С.В. Панюкова, А.А. Кузнецов, А.Ю. Кравцова; под ред. И.В. Роберт. – М.: Дрофа, 2008. – 312 с.
7. Красильникова В.А. Использование информационных и коммуникационных технологий в образовании: учебное пособие/ В.А. Красильникова; Оренбургский гос. ун-т. – [2-е изд. перераб. и доп.]. – Оренбург: ОГУ, 2012. – 291 с.
8. Радченко І. Створення й застосування у навчальному процесі мультимедійних посібників для уроків української мови: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ipro.org.ua/files/Українська мова/Банк досвіду/3 досвіду І Радченко.doc>. – Назва з екрану.
9. Смолянинова О.Г. Мультимедиа в образовании: монография / О.Г. Смолянинова; Краснояр. гос. ун-т. – Красноярск, 2002. – 300 с.
10. Стародубцев В.А. Компьютерные и мультимедийные технологии в естественнонаучном образовании: монография / В.А. Стародубцев. – Томск: Дельтаплан, 2002. – 224 с.

Н.М. ГНЕДКО. ДИДАКТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СРЕДСТВ ВИРТУАЛЬНОЙ НАГЛЯДНОСТИ НА УРОКАХ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Резюме. В статье исследованы дидактические основы использования средств виртуальной наглядности на уроках украинского языка и литературы в общеобразовательных учебных заведениях. Показано примеры использования средств виртуальной наглядности на разных этапах уроков.

Ключевые слова. Средство обучения, аудиовизуальный образ, виртуальная наглядность, мультимедиа, информационно-коммуникационные технологии.

N.M. GNEDKO. THE DIDACTIC BASES OF APPLICATION OF THE TEACHING TOOLS OF VIRTUAL VISUALIZATION IN THE LESSONS OF UKRAINIAN LANGUAGE AND LITERATURE

The summary. This article investigated didactic bases of application of the virtual teaching tool in the lessons of Ukrainian language and literature in secondary schools. Shows an example of the use of virtual visualization at various stages lessons.

Key words. Teaching tool, audiovisual image, virtual visualization, multimedia system, Information and Communication Technologies.

Одержано редакцією 19.12.2013 р.

УДК: 373. 3017. 4 - 05. 787

Н.М. ГРИНЬКОВА

ДИДАКТИЧНИЙ АСПЕКТ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ФОРМ І МЕТОДІВ ТЕАТРАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Резюме. У статті досліджується проблема організаційних методів і форм навчання, які використовуються при підготовці акторів і режисерів, аналізуються особливості змісту і структури мистецького заняття.

Ключові слова: театральна педагогіка, мистецьке навчання, методи мистецького навчання, організаційні форми навчання, мистецьке заняття.

Постановка проблеми. Згідно Національної доктрини розвитку освіти України в XXI столітті головною метою національного і громадянського виховання є успадкування духовних надбань українського народу, формування розвиненої духовності, художньо-естетичної культури. Одним із засобів досягнення цієї мети є мистецтво [2].

Мистецтво впливає на інтелектуальну, пізнавальну, моральну сферу особистості, що в свою чергу є підґрунтям для формування в неї здібностей, потреб і є важливим засобом виховання ціннісного ставлення до себе і навколишнього світу. “Прекрасне пробуджує добре, – стверджував К.Д. Ушинський, – збудить у людини щирий інтерес до всього корисного, високого та морального і ви зможете бути спокійним, що вона завжди збереже людську гідність. У цьому повинна бути мета виховання і навчання” [5, 406-407].

Театральне мистецтво має важливе виховне і пізнавальне значення. Репрезентуючи зразки поведінки і вчинків сценічних героїв воно має здатність відображати реалії людських відносин, впливати на погляди, почуття і поведінку як глядачів, так і самих акторів. Відтак для підготовки майбутніх акторів і режисерів необхідно використовувати таку систему дидактичних методів і форм, які б відповідали творчому характеру діяльності і, водночас, були націлені на оволодіння системою психолого-педагогічних знань та відповідних умінь і навичок.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
Васьківська Г.О. Людиноцентризм як домінанта формування у старшокласників системи знань про людину.	4
Кондрашова Л.В. Здоров'язберігаючий аспект навчання як актуальна проблема сучасної дидактики.	8
Тадеев П.О., Борисюк Л.Р. Вітчизняні та зарубіжні концепції обдарованості: порівняльний аналіз.	12
Петрук Л.П. Становлення і розвиток проблемного навчання у педагогіці.	15
Галатюк Ю.М. Творча та інформаційна функції навчання у контексті сучасної освітньої парадигми.	18
Байкачова К.В. Моральне виховання як психолого-педагогічна проблема: історичний аспект.	21
Ваколюк А.М. Теоретико-прикладні засади розвитку фізичної культури.	24
Васьківський М.В. Професійне самовизначення старшокласників: ціннісно-орієнтований підхід.	27
Вербець ВВ. Ризики ескалації соціально-психологічного дискомфорту особистості.	30
Глінчук Ю.О. Аспекти охорони праці при використанні інформаційних технологій у освітньому середовищі.	34
Грицюта О.Ф. Важливість закладів відпочинку християнської орієнтації для розвитку особистості підлітка.	38
Дем'янчук В.А., Риженко І.М., Чабан В.Й. Культура безпеки людини – безпека суспільства в ХХІ столітті.	42
Коваль В.В. Вікові особливості фізичного виховання учнів у закладах професійно-технічної освіти України.	46
Косарева О.І. Синдром дефіциту уваги з гіперактивністю: причини виникнення та шляхи корекції.	51
Левчук (Тимочко) І.Б. Теоретичний аналіз проблеми просвітницько-громадської діяльності православних братств Волині (2 пол. ХІХ – початку ХХ ст.).	54
Листопад О.А. Проблема діагностування творчого потенціалу у дітей у Західній Європі і США.	58
Мишкарьова С.В. Організаційні засади діяльності Братства православних богословів у Польщі (1934-1938 рр.).	62
Нечипорук Л.І. Випереджуюча освіта як основа гармонійного соціоприродного розвитку суспільства ХХІ століття.	65
Оксенюк О.В. Особливості формування громадянської компетентності в учнів (досвід Рівненської української гімназії).	68
Павлюк Г.С., Безкоровайна О.В. Інтерактивні форми та методи виховання гуманності в дітей молодшого шкільного віку у контексті розвитку культури спілкування.	71
Пелех Л.Р. Особливості взаємовідносин суб'єктів ціннісно-зорієнтованого підходу в навчально-виховному процесі (Україно-Польський досвід).	74
Світельська-Дірко С.В. Виховання відповідальності учнів молодших класів засобами казки в творчості В.О. Сухомлинського.	78
Стельмашук Ж.Г. Дисциплінованість особистості школяра: до проблеми термінології.	81
Стихун Л.П., Стихун Н.В. Використання елементів театрального мистецтва у сучасній педагогічній практиці загальноосвітніх шкіл.	84
Суботюк В.І. Науково-методичні засади екологічного виховання молодших школярів у світлі вимог інформаційного суспільства.	88
Трохимчук І.М. Система екологічного виховання учнів основної школи в сучасних умовах.	91
Ціпан Т.С. Формування ціннісного ставлення підлітків до держави в умовах дитячо-юнацьких об'єднань.	95
Чорноус В.П. Творчість особистості у дискурсі практичної психології.	99
Янцур М.С. Профорієнтаційна компетентність учнів основної школи, яка формується в процесі трудового навчання.	101
Біляковська О.О. Модифікація оцінювання у новітньому форматі уроку.	106
Волкова В.В. Компетентнісний підхід у навчанні міжкультурної комунікації іноземною мовою.	108
Галатюк М.Ю. Навчально-пізнавальна компетентність старшокласників крізь призму системного і діяльнісного підходів до процесу едукції.	112
Гнедко Н.М. Дидактичні основи використання засобів віртуальної наочності на уроках української мови та літератури.	115
Гринькова Н.М. Дидактичний аспект організаційних форм і методів театральної педагогіки.	120
Дерева І.С. Взаємозв'язок навчання і самоосвітньої діяльності в професійному саморозвитку студентів.	124
Дмитришина Н.М. Генетична площина актуальних проблем дидактики у світлі чернечого виховання на теренах Західної України (30-ті рр. ХХ ст.).	127
Жулаєва В.О. Забезпечення валідності й надійності тестів протягом життєвого циклу.	129
Косянчук С.В. Формування ціннісно-сміслових орієнтацій старшокласників в умовах особистісно-орієнтованого навчання.	132
Лопатинська І.С. Емоційно сприятливе середовище як умова результативності вивчення іноземної мови учнями.	136
Мандрик Н.В. До проблеми сучасного уроку української мови.	139
Просенюк А.І. Взаємодія дошкільних навчальних закладів та сім'ї в процесі впровадження особистісно розвивального вектору навчання.	142
Рябовол Л.Т. Правові предметні компетенції як показники профільної правової предметної компетентності (критерії визначення рівнів сформованості).	145
Шутяк В.Г. Про політехнічну освіту молодших школярів.	150

<i>Рибачук І.Г.</i> Дидактичні ідеї в педагогічній спадщині А.С. Макаренка.	153
<i>Тимощук О.С.</i> Зміст підготовки майбутніх вчителів технологій у галузі охорони праці.	156
<i>Войтович О.П., Сергієнко В.П., Войтович І.С.</i> Створення та використання навчальних ВІКІ-ресурсів з природничих дисциплін.	159
<i>Совгар О.М.</i> Постать Ю. Романчука в історико-педагогічних працях.	165
<i>Приймак О.П.</i> Формування загальнонавчальних умінь та навичок у першокласників на уроках математики ..	168
<i>Маланюк М.М.</i> Модель розвитку творчих математичних здібностей учнів ліцею засобами інформаційних технологій.	171
<i>Шевчук О.А.</i> Мотивація ведення безпечного, тверезого, здорового способів життя в процесі вивчення дисципліни «БЖД».	175
<i>Відомості про авторів.</i>	178